

På besök i det offentliga rummet

Att skapa ökad aktivitet med hjälp av temporär landskapsarkitektur

Paulin Thorsell

Titel: På besök i det offentliga rummet: Att skapa ökad aktivitet med temporär landskapsarkitektur
Engelsk titel: A visit in the public place: To create increased activity using temporary landscape architecture

© Paulin Thorsell

Handledare: Ylva Dahlman, SLU, institutionen för stad och land

Examinator: Ulla Berglund och Lena Steffner (kursledare), SLU, institutionen för stad och land
SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå G2E

Kurs: EX0725, Projekt i landskapsarkitektur

Landskapsarkitekturprogrammet, Ultuna

Nyckelord: aktivitet, möten, offentlig miljö, temporär landskapsarkitektur, Österplan

Omslagsbild: Illustration av förslaget, Paulin Thorsell (2018)

Alla bilder i arbetet publiceras med erforderliga tillstånd.

Publiceringsår: 2018

Publiceringsort: Uppsala

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se/>

Sammandrag

Aktivitet och möten är en viktig del i det urbana livet och tillfälliga strukturer kan stimulera detta och bidra till rika stadsrum. Österplan i Uppsala är ett centralt beläget parkstråk vars potential till ett aktivt stadsrum är outnyttjad. Uppsatsens syfte är att undersöka hur temporär landskapsarkitektur kan användas som ett medel för att bidra till ökad aktivitet på en plats som tidigare varit underutnyttjad. Resultatet från en litteraturgenomgång visar att faktorer som bidrar till att människor vistas i offentliga rum är bland annat rumsliga kvaliteter, intryck som stimulerar flera sinnen och möjlighet att sitta. Studie av referensprojekt visade att de hade en tydlig helhetsbild och det fanns en lekfullhet i gestaltningen. Inventering och analys av Österplan och förstudiens resultat ledde fram till en gestaltningsidé som kontrasterar mot omgivningen och skapar sittmöjligheter och sociala situationer. Många av de faktorer som visade sig viktiga är öppna för tolkning och avvägningar för hur de applicerades i gestaltningsförslaget gjordes för att uppnå en helhet och balans. Med grund i dessa faktorer antas gestaltningen bidra till ökad aktivitet och möten på platsen. Resultatet av arbetet är ett förslag för en temporär gestaltning för Österplan, men även en djupare insikt i skillnaderna med att jobba med ett temporärt projekt jämfört med ett permanent. Den temporära aspekten bidrog med ett friare arbetssätt och den kortare varaktigheten gör att det finns mer spelrum för att prova annorlunda lösningar.

Abstract

Human activity and encounters in the urban environment is an important part in the urban life, which can be stimulated with the use of temporary structures. Österplan is a park located in the center of Uppsala, which is missing involving activities for visitors and the potential of the place as an active urban environment is not fully used. This essay focuses on how temporary landscape architecture can be used as a tool to stimulate increased activity for places which previously have been scarcely visited. A literature review showed that spatial qualities, impressions that stimulate several senses and urban furniture, are some of the factors which inflict human activity in urban places. Study of reference projects concludes them to have coherence and a cheerful attitude in the design. Site inventory and analysis of Österplan together with the result of the literature review conclude in a design that contrasts the surrounding environment while creating the possibility to sit down and stimulate social situations. Many of the important factors were found to be subjective and re-evaluated in order to preserve coherence and balance in the design. The design is presumed to stimulate increased activity and social encounters, based on the conclusions of the literature review. The research resulted in a proposal for temporary design for Österplan, but also in a deeper insight in the differences of working with a temporary project compared to a permanent. The ephemeral aspect contributes with a flexible work process and unlocks brave and peculiar solutions.

Innehåll

Introduktion	5
Temporär användning av det offentliga rummet	5
En stimulerande miljö	5
Aktivitet och möten	6
Österplan i Uppsala	6
Syfte och frågeställning	7
Avgränsningar	7
Metod	7
Förstudie	7
Inventering och analys	8
Gestaltning	8
Förstudie	8
Förutsättningar för aktivitet och möten	9
Sittplatser	9
Kvaliteter i det offentliga rummet	10
Ljud och mikroklimat	10
Avstånd	11
Temporär landskapsarkitektur	11
Exempel på projekt	12
Sammanfattning av förstudie	14
Temporär landskapsarkitektur på Österplan	15
Inventering och analys av Österplan	15
Val av plats inom Österplan	18
Gestaltningprocessen	18
Beskrivning av förslaget	19
Diskussion	20
Resultatet kopplat till förstudien	20
Platsens påverkan på gestaltningen	21
Inflytande av den temporära aspekten	21
Alternativa metoder	22
Avslutning och vidare frågeställningar	22
Referenser	23

Introduktion

Sommaren 2016 skapades många nya mötesplatser runt om i världen. Anledningen var den virtuella världen i Pokémon-Go som gjorde att människor samlades för att fånga ”pokémon”, samla ”items” eller stå upp för sitt lag i en ”battle”. Ett digitalt tillägg skapade aktivitet i stadsrummet och platser uppmärksammades på ett nytt sätt. En plats i Uppsala som fick nytt liv var Gamla torget vid Dombbron. Bänkarna fylldes snabbt och människor stannade till mitt på torget eller slog sig ner på stentrapporna. Människorna gav liv till platsen och det anrika torget fick till och med en skylt med ett nytt namn under denna period – *Pokémon Square*. Entusiasmen avtog efter en tid och platsen återgick till sin ursprungliga karaktär. Detta är ett exempel på hur ett tillägg för en kortare tid skapade en ny funktion och bidrog till ökad aktivitet i det offentliga rummet. Stadsplaneraren John Montgomery (1995) beskriver temporära evenemang och installationer som ”mjuk infrastruktur” och att det är en lika viktig del av stadsrummet som gator och byggnader. Det tillfälliga kan stimulera det sociala livet och på så sätt locka fler personer till platsen, vilket i sin tur skapar levande sociala rum som bidrar till möten mellan människor (Montgomery 1995). På samma sätt som Gamla torget fick nytt liv den sommaren undersöker denna uppsats hur ett temporärt arkitektoniskt inslag i den offentliga miljön kan bidra till ett mer levande och stimulerande stadsrum.

Temporär användning i det offentliga rummet

Att tillföra temporära installationer kan uppfylla sociala behov och ändra hur människor uppfattar en plats (Schaller & Guinand 2018). Ett outnyttjat utrymme kan med ett tillfälligt ingrepp enligt Schaller & Guinand (2018) få en ny möjlighet och lämna ett permanent avtryck hos besökarna. Malin Zimm (2016) är doktor inom arkitektur och beskriver i en rapport om tillfällig arkitektur hur tillfälliga strukturer väcker en plats genom att locka dit besökare som i sin tur skapar aktivitet. Minnet av platsen lever sedan kvar och blir en del av stadens identitet och en gemensam berättelse (Zimm, 2016). Temporär arkitektur kan även bevaras genom att bilder och berättelser sprids med hjälp av sociala medier (Zimm, 2016). Tillfällig arkitektur kan vara ett sätt att prova nya lösningar på platser i behov av utveckling (Dahlin 2017). Det kan även vara ett medel för att bidra till en stärkt gemenskap, möta behov hos olika grupper och uppmärksamma platser som är oanvända (Dahlin 2017).

En stimulerande miljö

Klas Tham (2001, 62), professor inom arkitektur, beskriver arkitektur och stadsbyggnad som brukskonst. Med det menar han att resultatet är en del av människans vardag och måste därför fungera praktiskt och bidra till en stimulerande miljö. Till skillnad från andra konstarter, som musik, litteratur och film, har arkitekturens nära möte med människans vardag en begränsning i vilka känslor den förväntas väcka. Till största del bör arkitektur avge positiva och behagliga intryck, menar Tham (2001, 62). Han poängterar att människans hjärna

inte är utvecklad i staden och är därför inte anpassad efter den byggda stadsmiljön (Tham, 2001, 62). En stor del av intrycken från omgivningen sker omedvetet och bygger på den biologiska utveckling som skett långt före städernas uppkomst (Tham 2001, 59). Utformning av städer måste därför till stor del utgå från det limbiska systemet, som hela tiden omedvetet tar emot nya sinnesuttryck och kontrollerar känslor (Tham 2001, 60). Arkitektur och stadsplanering bör därför ta hänsyn till människans alla sinnen och bidra till stimulerande och rika miljöer (Tham 2001, 62). Det behövs förutsättningar för unika stadsrum, som vid sidan av den nödvändiga ordningen, ger utrymme för en mer myllrande och informationsrik stad att upptäcka (Tham 2001, 62).

John Montgomery (1998) skriver i artikeln *Making a city: Urbanity, citality and urban design* att stadsutvecklingen borde sträva efter att skapa unika och intressanta platser. Det finns många möjligheter att introducera spännande och innovativa installationer i den offentliga miljön, vilket kan ge uttryck i detaljer som bänkar, belysning eller i stort vid planerandet av nya platser (Montgomery 1998). En lyckad offentlig plats beskrivs av Montgomery (1998) som en kombination av tre grundläggande element: den fysiska platsen, sensoriska upplevelser och aktivitet. Montgomery (1998) menar att en god design inte handlar om arkitektonisk stil utan att miljön utformas så att aktivitet och mångfald främjas.

Aktivitet och möten

Tekniska och interaktiva konstillationer i den offentliga miljön har i en studie av Urbanowicz & Nyka (2016) visat sig öka den mänskliga delaktigheten och skapa aktivitet. Genom att människor samlades och möten uppstod stärktes även den sociala aspekten (Urbanowicz & Nyka 2016). De fann att gemensamma erfarenheter och oväntade händelser kan stimulera sociala interaktioner och studien visade hur småskaliga händelser i det offentliga rummet kan vara ett effektivt sätt att arbeta med stadsförnyelse. Det kan bidra till att uppmärksamma platser och ge dem nya värden, skapa delade erfarenheter och minnen hos besökarna samt till att förbättra stadsrummets identitet (Urbanowicz & Nyka 2016).

Händelser i den offentliga miljön kan få människor att stanna till och antingen interagera eller beskåda det som händer (Urbanowicz & Nyka 2016). Genom att gemensamt ta del av en händelse skapas ett samspel mellan människorna och en social miljö uppstår (Urbanowicz & Nyka 2016). William Whyte (2001) beskriver denna process som *triangulering*. Med detta menas hur en yttre stimulans, till exempel ett fysiskt objekt eller en händelse, bidrar till att människor stannar upp. Den gemensamma iakttagelsen skapar en koppling mellan dem vilket kan få främlingar att interagera (Whyte 2001). I en artikel publicerad i *Journal of Urban Design* skriver Simoes Aelbrecht (2016) att övertygelsen om att social mångfald är viktig för den sociala sammanhållningen blir allt större. Daglig social kontakt och möten människor emellan är en viktig del i att övervinna segregation i samhället (Aelbrecht 2016).

Österplan i Uppsala

Österplan i Uppsala är ett centralt beläget parkstråk som är dåligt utnyttjat vad gäller aktiviteter som uppmuntrar till vistelse på platsen. I Uppsalas vision för 2050

(Uppsala kommun 2016, 29) beskrivs att parker och stråk i de mer tätbebyggda områdena ska ha ett innehåll som inkluderar hela staden och vara utformade för att klara intensiv användning. Parken har en betydande roll för stadsbilden och fanns med i stadsplanen från år 1880 och anlades samtidigt som järnvägen (Uppsala Kommun 2014). En etablerad allé bidrar till grönska och ger platsen dynamik och en omslutande känsla. Solinstrålningen är god och platsens potential till ett aktivt stadsrum utnyttjas inte. En utveckling av stråket skulle innebära en effektivare användning av en stadsnära grönyta och tillfällig arkitektur är ett sätt att testa lösningar och funktioner.

Syfte och frågeställning

Syftet är att undersöka hur temporär landskapsarkitektur kan användas som ett medel för att bidra till ökad aktivitet på en plats som tidigare varit underutnyttjad. Frågan som uppsatsen behandlar är: Vilken typ av temporär landskapsarkitektur kan användas för att bidra till ökad aktivitet och skapa möten mellan människor på Österplan i Uppsala?

Avgränsningar

Arbetet är geografiskt avgränsat till det gröna parkstråket på Österplan i Uppsala. Gestaltningen kommer koncentreras till en specifik plats inom Österplan och presenteras som en gestaltningsidé för en temporär installation. Jag kommer inte gå in på hur denna praktiskt kan uppföras eller vilket material som används.

Arbetet fokuserar på användandet av tillfällig arkitektur för att tillgängliggöra och aktivera platser för en kortare tid och begränsas till att behandla den sociala aspekten vid användandet av temporär landskapsarkitektur.

Metod

Metoden bestod av tre huvudsakliga delar – *förstudie, inventering och analys* av Österplan samt *gestaltning*. Resultatet från förstudien och inventering- och analys av platsen utgjorde tillsammans en grund för utformandet av en idé för en temporär gestaltning.

Förstudie

För en teoretisk grund genomfördes en förstudie baserad på litteratur om aktivitet och möten i offentlig miljö och om temporär landskapsarkitektur och dess användning. Två verk av Jan Gehl, *Cities for people* (2010), och *Life between buildings* (2006), som används under landskapsarkitektutbildningen har utgjort en viktig grund i att beskriva aktivitet i det offentliga rummet och vad som bidrar till detta. En annan central referens för arbetet är artikeln *Evaluating Public Space* publicerad i *Journal of Urban Design* av Vikas Metha (2014), professor i urbanism

vid University of Cincinnati. Relevant litteratur inom området söktes vidare med hjälp av databasen Primo och Libris. Sökord som användes var *landscape, architecture, installation, temporary, activity, encounters, social, public space*, i olika kombinationer och med viss variation av ändelser och synonymer.

Med hjälp av Google sökte jag efter exempel på projekt som gjorts inom tillfällig landskapsarkitektur, hur de används och i vilket syfte. Dessa gav inspiration och kunskap om hur temporär landskapsarkitektur kan utformas och syftet bakom. Sökord som användes var *temporär landskapsarkitektur* och dess engelska motsvarighet. Tre exempel som visar en spridning i hur temporär landskapsarkitektur kan se och användas valdes ut och presenteras i uppsatsen.

Inventering och analys

Ett flygfoto användes för att identifiera platsens sammanhang i staden. Utifrån Google Maps och egen kunskap markerades målpunkter och vägar ut på kartan. Studier av Österplan gjordes genom ett platsbesök den 13 april och vid tillfället inventerades den närmsta omgivningen, platsens funktioner, markmaterial, vegetation, ljudförhållanden och solljus.

Analysen behandlade upplevelser, siktlinjer och den mänskliga aktiviteten. Utifrån Kevin Lynch (1960) teorier om hur människor uppfattar staden utifrån olika element analyserades stråk, noder och barriärer i anslutning till platsen. *Stråk* är leder där människor rör sig och observerar sin omgivning. De är kopplade till andra viktiga element i staden och kan utgöras av exempelvis vägar och stigar av olika slag. *Noder* är de punkter i staden där människor befinner sig och uppkommer ofta då olika riktningar och färdmedel förändras. Det kan till exempel vara skärningspunkter mellan stråk eller ett torg. *Barriärer* utgörs av gränser som gör det svårt att ta sig fram i staden eller förhindrar en rörelse.

Gestaltning

Idéskisser i plan och perspektiv på skisspapper gjordes för att prova tankar och idéer. Utskrivet DWG-underlag och foton från platsen användes som underlag. Referensprojekten bidrog med inspiration och idéer kring att gestalta temporärt och resultatet från förstudien applicerades i gestaltningen.

Förstudie

Nedan presenteras en litteraturoversikt som behandlar aktivitet och möten och vad som är bidragande till att människor uppehåller sig i den offentliga miljön. Därefter följer ett avsnitt om temporär landskapsarkitektur och en beskrivning av tre studerade projekt.

Förutsättningar för aktivitet och möten

I boken *Life between buildings* (2006, 73) beskriver Gehl att det sociala livet som sker i den offentliga miljön är en självförsörjande process. Han menar att människor dras till platser där människor redan finns och ansluter sig till det som pågår, eller bara upplever det som händer runtomkring (Gehl 2006, 73). Människor inspirerar varandra och detta är en process som leder till att aktiviteter växer och blir mer varaktiga (Gehl, 2006, 73). Om stadsrummet bidrar till att människor uppehåller sig under längre tid leder det till en mer levande stad (Gehl 2010, 143).

Jan Gehl (2010) beskriver människans aktiviteter i det offentliga rummet enligt tre kategorier – *nödvändiga, valfria och sociala*. De nödvändiga aktiviteterna innebär att målet är det viktiga och exempel kan innebära att förflytta sig mellan platser eller att utföra ärenden (Gehl 2010, 20). Dessa aktiviteter utgör en stor del av det rörliga livet som skapas i staden (Gehl 2010, 20). Eftersom huvudanledningen till att de utförs är för att de är just nödvändiga, är stadsrummets utformning eller andra förutsättningar, så som väder eller årstid, av liten betydelse (Gehl 2010, 20). De *valfria* aktiviteterna påverkas däremot av hur utemiljön är utformad (Gehl 2010, 20). En stor del av de rekreativa aktiviteterna som utförs i det offentliga rummet räknas hit och är beroende av de yttre omständigheterna (Gehl 2010, 20). Exempel på aktiviteter kan vara att sitta ner och njuta av vädret eller promenera längs ett fint stråk (Gehl 2010, 20). *Sociala* aktiviteter förutsätter att människor befinner sig på samma plats (Gehl 2010, 20). Att se och höra andra människor är en kontaktform i sig och den vanligaste typen av social aktivitet som sker i stadsmiljö (Gehl 2010, 21). Denna typ av kontakt uppstår varje gång människor befinner sig på samma plats (Gehl, 2010, 21).

Andra former av sociala aktiviteter är till exempel hälsningar, samtal och barns lek (Gehl 2010, 10). Miljöns utformning har inte en direkt påverkan på de sociala aktiviteterna, men om de övriga aktiviteterna gynnas genom en väl fungerande offentlig miljö, leder detta indirekt till ökad interaktion mellan människor (Gehl, 2006, 12).

Sittplatser

Väl placerade sittmöjligheter ökar chansen till att människor vistas i stadsrummet under en längre tid (Gehl 2006, 155). Många av de grundläggande aktiviteterna som sker i den offentliga miljön gynnas av att det finns möjlighet att sitta (Gehl, 2006, 155). En vanlig anledning till varför människor väljer att stanna på en offentlig plats är för att njuta av platsens kvaliteter, vädret eller för att iaktta omgivningen och de aktiviteter som pågår (Gehl, 2006, 159). Kvaliteter i omgivningen som verkar attraherande kan vara vatten, träd, blommor, konst eller arkitektur (Gehl, 2010, 140). Olika åldersgrupper har olika krav på sittplatser. Äldre människor behöver bekvämare sittmöjligheter vilka beskrivs som de primära sittplatserna och kan vara en bänk eller stol (Gehl 2010, 159). Yngre människor använder oftare sekundära sittplatser vilket innefattar till exempel trappor och kanter (Gehl 2006, 161).

Utformningen av sittplatser påverkar möjligheten till möten i den offentliga miljön (Gehl 2010, 155). Gehl (2010, 155) beskriver att grupper av bänkar mot

varandra bildar ett så kallat ”talkscape”, som underlättar för familjer och grupper av vänner som vill kunna prata med varandra. Raka bänkar ses ofta i stadsmiljö och ger enligt Gehl (2010, 155) en privat känsla och distans till andra människor. Gehl (2010, 155) beskriver att när man sitter axel mot axel fungerar en konversation mellan två människor men när grupper träffas är denna typ av bänk inte särskilt inbjudande. Vinkelställda bänkar med ett bord mellan beskrivs som en lösning som ger möjligheten till en mer privat känsla samtidigt som vinkeln och bordet inbjuder till interaktion (Gehl, 2010, 155). En lösning för skapandet av väl fungerande ”talkscapes” kan vara flyttbara möbler (Gehl, 2010, 155). Möjligheten att flytta möbler gör att platsen kan varieras efter unika situationer (Gehl, 2010, 144).

Kvaliteter i det offentliga rummet

Att uppleva människor i den omgivande miljön verkar stimulerande och bidrar med en variationsrikedom som inte kan uppnås med byggnader och andra statiska objekt (Gehl 2006, 21). I en levande stad där människor rör sig och interagerar med varandra uppstår hela tiden nya situationer, vilket representerar en viktig del i människans behov av en stimulerande miljö (Gehl, 2006, 21).

Mehta (2014) beskriver i tidskriften *Journal of Urban Design* tre viktiga parametrar för ett trivsamt offentligt rum: läsbarhet, rumslig kvalitet och en sensorisk komplexitet. Läsbarhet uppnås genom att flera olika faktorer samverkar och tillsammans bildar ett helhetsintryck (Mehta, 2014). Faktorerna kan vara färger, former, strukturer som bidrar till att skapa en tydlig bild av omgivningen (Mehta 2014). Sensorisk komplexitet handlar om att miljön är stimulerande genom att erbjuda en variation av intryck från omgivningen som aktiverar flera sinnen och gör miljön intressant (Mehta 2014). Detta kan åstadkommas med ljud, ljus, färger, dofter, mönster och texturer på både naturliga och konstgjorda material (Mehta, 2014). En rik variation av intryck ökar intresset för omgivningen och har visat sig bidra till att människor till större del uppehåller sig under längre tid på offentliga platser (Mehta 2014).

Rumslig kvalitet påverkas av många faktorer och Mehta (2014) lyfter två i sin artikel – mänsklig skala och platsens känsla av omslutenhet. Med mänsklig skala menas att element är relaterade till den mänskliga kroppens proportioner (Mehta 2014). Detta kan uppnås genom att storlek, textur och mönster på marken, omgivningen och andra närliggande element samspelar med den mänskliga skalan (Mehta 2014). En plats omslutande känsla påverkas till exempel av väggar, träd eller parkerade fordon som fungerar avgränsande från omgivningen (Mehta 2014). En omslutande plats har rumslignande kvaliteter vilket betyder att det ger en avgränsning mot omgivningen (Mehta 2014).

Ljud och mikroklimat

Mikroklimat är det som råder på en specifik plats, till exempel på en gata eller vid en bänk (Gehl 2010, 168). Bra väder har stor betydelse för välbefinnandet och påverkar människans användande av stadsrummet (Gehl 2010, 168). Sol är en betydande faktor och en studie har visat att aktivitet uppstår när en plats har mycket solinstrålning och är skyddad från vind (Mehta 2014). Ett bra mikroklimat stödjer utomhusaktiviteterna och studier har även visat att solljuset är en viktig faktor

på våren men att människor söker skugga i större utsträckning under de varmare månaderna (Mehta 2014).

Att kunna höra sin omgivning är viktig för att känna både fysiskt och psykiskt välmående och möjligheten att samtala är en avgörande faktor för kvaliteten i den offentliga miljön (Gehl 2006, 167). Ljud från bilar kan överrösta ljudet från människors steg mot marken, röster, barn som leker eller människor som pratar (Gehl 2006, 147). Dessa detaljer är enligt Gehl (2006, 147) viktiga för en helhetsbild av upplevelsen på en plats och kräver att ljudnivån understiger 45–50 decibel.

Gunnar Cerwén (2010, 8) som har doktorerat inom landskapsarkitektur med fokus på ljudlandskap har kommit fram till att det inte går att beskriva hur människor upplever en ljudmiljö genom att ange decibelnivå. Han skriver att ljudet vid kusten kan ha en decibelnivå i jämförelse med en högt trafikerad väg, men att det trots det är det en plats som attraherar många människor. Det är viktigt för ljudupplevelsen att det finns en koppling till de övriga sinnen, att vi ser det vi hör och tvärt om (Cerwén 2010, 4). Vatten och ljud från växter är tillägg som kan förstärka upplevelsen och karaktären på en plats samtidigt som det kan flytta fokus från till exempel trafik och andra mindre önskvärda ljudkällor (Cerwén 2010, 9). Ljudet från en fontän ger associationer till vatten vilket ofta bidrar med positiva känslor och kan dessutom bidra till att reducera trafikljud. På samma sätt kan växter bidra med ljud när de påverkas av vinden (Cerwén 2010, 4). Buller från tåg har enligt Nilsson & Berglund (2005, 35) visat sig ha mindre störande effekt än vägbuller.

Avstånd

Gehl (2010, 35) beskriver intervallet 0–100 meter som det avstånd då människor kan uppfatta andra människor, och menar därför att 100 meter är en viktig gräns inom stadsplanering för ett socialt synfält. Vidare menar han att det inom intervallet 70–100 meter är möjligt att uppfatta information i grova drag som till exempel kroppsspråk och rörelser men det är inte förrän ett avstånd på 50–70 meter som man vanligtvis känner igen någon (Gehl 2010, 35). 25 meter beskrivs enligt Gehl (2010, 35) som en annan viktig gräns då det vid detta avstånd börjar bli möjligt att urskilja mer detaljer och se andra människors ansiktsuttryck.

Temporär landskapsarkitektur

I tidskriften *Journal of Architectural and Planning Research* skriver James M. Mayo (2009) att temporära landskap är pågående händelser som endast sker under en period men de kan också vara återkommande. Om något är tillfälligt men återkommande veckovis eller varje dag blir företeelsen för repetitiv och Mayo (2009) anser då att idén med det temporära tappar sitt syfte.

Diana Balmori är landskapsarkitekt och har jobbat med temporära projekt i urban miljö. I *A Landscape Manifesto* beskriver hon att landskapet är tillfälligt i sig självt, men att det finns olika grader av tillfällighet (Balmori, D. & Conan 2010, 117). Det som utmärker temporära projekt är att tidsbegränsningen är en del av

gestaltningen (Balmori & Conan 2010, 117). Den begränsade varaktigheten och den snabbare gestaltungsprocessen separerar tillfälliga projekt från andra (Balmori & Conan 2010, 117). ”This sort of project is pure play – fast, fun, and like new toy to enjoy” uttrycker sig Balmori om karaktären hos de temporära projekt hon genomfört (Balmori & Conan 2010, 117).

Bishop & Williams (2012, 3) skriver att tidsbegränsningen hos temporära projekt verkar som en attraktion hos människor. Vidare beskriver författarna att temporära projekt lätt kan ses bristande ur hållbarhetssynpunkt och ge känslan av ”slit-och släng”, men ett annat sätt att se på det är att kortlivade projekt inte lämnar spår efter sig (Bishop & Williams 2012, 214). Det finns många exempel på projekt där man tagit hänsyn till hållbar utveckling genom att till exempel återanvända material och temporära aktiviteter är dessutom ett effektivt sätt att utnyttja mark och byggnader (Bishop & Williams 2012, 214).

Rörelsen genom ett rum kan vara en gestaltning genom att besökaren guidas med hjälp en ljudslinga i en podcast eller app (Zimm, 2016). Det kan vara en musiksekvens eller en berättelse som till exempel ger kunskap om platsen och på detta sätt kan nya upplevelser åstadkommas utan att platsen i sig påverkas (Zimm, 2016).

Karolina Keyzer, stadsarkitekt i Stockholm, beskriver hur tillfällig arkitektur är ett användbart och kul sätt att prova lösningar som inte är självklara och våga släppa förutfattade meningar. Till skillnad från den permanenta arkitekturen som beskrivs som stark och varaktig, är karaktären av tillfällig arkitektur fri, lätt och flyktig (Keyzer 2012).

Exempel på projekt

Nedan presenteras tre projekt som gjorts inom området tillfällig landskapsarkitektur. Informationen om projekten är sammanfattade från respektive hemsida som redovisas i slutet av den beskrivande texten. Efter varje projekt följer egna tankar om gestaltningen. Gemensamt är att det finns en lekfullhet och att de är uppseendeväckande både i formspråk och färg. Projekten präglas även av en enkelhet i gestaltningens struktur med en tydlig grundidé som förstärker helhetsbilden.

Fosnavåg

Ett projekt i tillfällig landskapsarkitektur gjordes i Fosnavåg i Norge till följd av att en utvecklingsplan för orten arbetades fram. Detta innebar nya offentliga rum och som en start på projektet skapades denna temporära plats för stadsborna att nyttja. Överblivna föremål från hamnen blev till planteringskärl och bord och bänkar. Möblerna gjordes om av en lokal verkstad, där människor med begränsad möjlighet till arbetsmarknaden arbetar. En parkering blev till en social plats att umgås på för

Figur 1: Den gula färgen ger en tydlig avgränsning och binder samman platsen. Foto: karres+brants

människor i alla åldrar. Marken målades lekfullt i gult och en cykelbana inspirerade barn att cykla, skatea och leka. Bänkarna gav möjlighet att uppehålla sig på platsen längre stunder och en mötesplats skapades. Projektet användes för att involvera invånarna i diskussionen om den pågående ombyggnationen av staden och de offentliga utrymmena som skulle utvecklas (karres + brands, 2016).

Mina tankar om projektet

- » Färgen på marken förändrar karaktären på platsen och skapar en tydlig avgränsning mot omgivningen.
- » Planteringen i lådor skapar indelningar och dynamik och tillför grönska.
- » Med hjälp av enkla medel kan nya funktionella ytor skapas och en ny användning tillföras platsen.

Röda bågar

Projektet utfördes i Halmstad av konstnären Robert Hais, på eget initiativ utan tillstånd eller samarbete med kommunen. De röda bågar är till för att uppmärksamma en stig som trampats upp genom en skogsdunge, men som syns dåligt när löven faller. Konstnären själv beskriver projektet som platspecifikt ”land art” och en hyllning till de som

Figur 2: De röda bågar gör att blicken leds framåt och stigen uppmärksammas. Foto: Roger Larsson

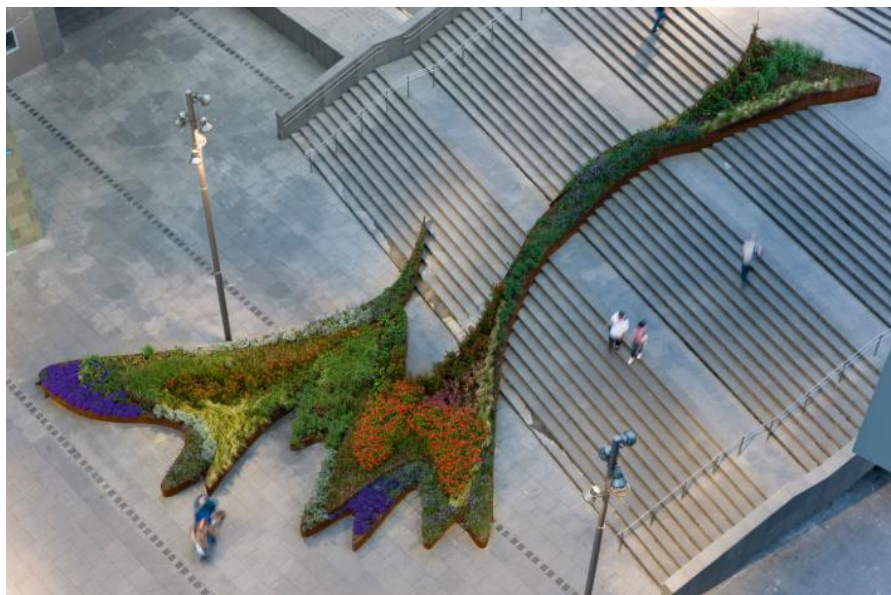
trampat upp stigen och hoppas på att verket ska bli starten på ett kulturstråk längsmed Nissan. Konstverket i sig är temporärt men med en förhoppning om att projektet ska bidra till en utveckling (Persson, 2016).

Mina tankar om projektet

- » Projektet lyfter fram något befintligt.
- » De upprepade röda bågar skapar en riktning framåt och besökaren leds in på en plats som annars kanske inte upptäckts.
- » Tillägget är accent i miljön som sticker ut men ger ett lugnt intryck.

”The garden That Climbs the Stairs”

Detta projekt är ett resultat av att Diana Balmori tillfrågades att designa en temporär trädgård i Bilbao, Spanien. Projektet designades och byggdes upp på tre månader. Installationen uppfördes i en trappa mellan två kontorsbyggnader och miljön runt omkring är hårdgjord med höga hus. Projektet skapade en helt unik miljö och en kontrast mot omgivningen. Platsens karaktär och det rumsliga förhållandet förändrades. Grönskan sträckte sig i organiska former över trappan och påverkade upplevelsen av platsen. Gestaltningen skapades för att människor skulle dröja sig kvar, inte bara rör sig upp och ner (Balmori 2009).

Figur 3: Bilden visar hur de färgglada planteringarna och livliga formerna skapar en kontrast mot den hårda omgivningen. Foto: Iwan Baan.

Mina tankar om projektet

- » Ett storslaget projekt som får besökaren att reagera och placeringen är centrerad vilket bidrar till att människorna får anpassa sig efter blomsterbädden.
- » Ger en kontrast mot omgivningen.
- » Placeringen ger känslan av att projektet är temporärt men material och utformning vittnar inte om detta.

Sammanfattning av förstudie

Sociala aktiviteter bygger på mötet mellan människor och detta kan ske mer eller mindre aktivt och till följd av att människor uppehåller sig på samma plats. Temporär arkitektur är ett sätt att uppmärksamma en plats eller prova nya lösningar och tidsbegränsningen kan verka som en attraktionskraft. Processen är ofta kortare och känslan friare än vid permanenta projekt. Referensprojekten visar hur något befintligt på platsen lyfts eller hur karaktären eller funktionen helt förändras. De tre exemplen visar en spännvidd mellan konst och funktion och karaktären av att vara temporärt varierar.

Faktorer som påverkar upplevelsen av en plats och vad som kan bidra till att människor väljer att vistas i den offentliga miljön sammanfattas i en punktlista nedan.

- » **Stimulans av flera sinnen:** En miljö som erbjuder en variation av intryck och som stimulerar flera sinnen kan bidra till ett intressant stadsrum. Ljud, ljus, färger, dofter, mönster och texturer både på naturliga och konstgjorda material kan bidra till sinnlig stimulans. Upplevelsen av människor är också ett viktigt kriterium för en stimulerande miljö.

- » **Läsbarhet:** Ett helhetsintryck av färg, form och strukturer påverkar läsbarheten av en plats och därmed möjligheten att skapa en tydlig bild av omgivningen.
- » **Rumslig kvalitet:** En plats där omgivande element kan relateras till den mänskliga skalan och när det finns en känsla av omslutenhet.
- » **Sittplatser:** En viktig förutsättning för att möjliggöra längre uppehåll i den offentliga miljön. Utformningen av sittplatserna påverkar möjligheten till möten. Platser mot varandra inbjuder till sociala situationer medan raka bänkar ger en mer privat karaktär. Flyttbara möbler ger möjlighet att anpassa möbleringen efter behov.
- » **Mikroklimat:** Solljus har en stark koppling till användandet av offentliga rum. Solljus attraherar människor men även möjlighet till skugga är viktigt för en plats kvalitet.
- » **Ljud:** Ett gott ljudklimat gynnar samtal och ger möjlighet att höra detaljer i omgivningen vilket är positivt för välmåendet. Ljud som kan kopplas visuellt till omgivningen stärker helhetsupplevelsen av en plats.
- » **Visuellt:** Människor föredrar när det finns möjlighet att överblicka sin omgivning och njuta av platsens kvaliteter. En vy mot vatten, träd, blommor, konst, arkitektur eller andra människor är exempel på vad som kan verka attraherande.
- » **Avstånd:** 0–100 meter är ett intervall inom vilket människor uppfattar andra människor. Vid 25 meter kan detaljer och ansiktsuttryck urskiljas och är därför en viktig gräns.

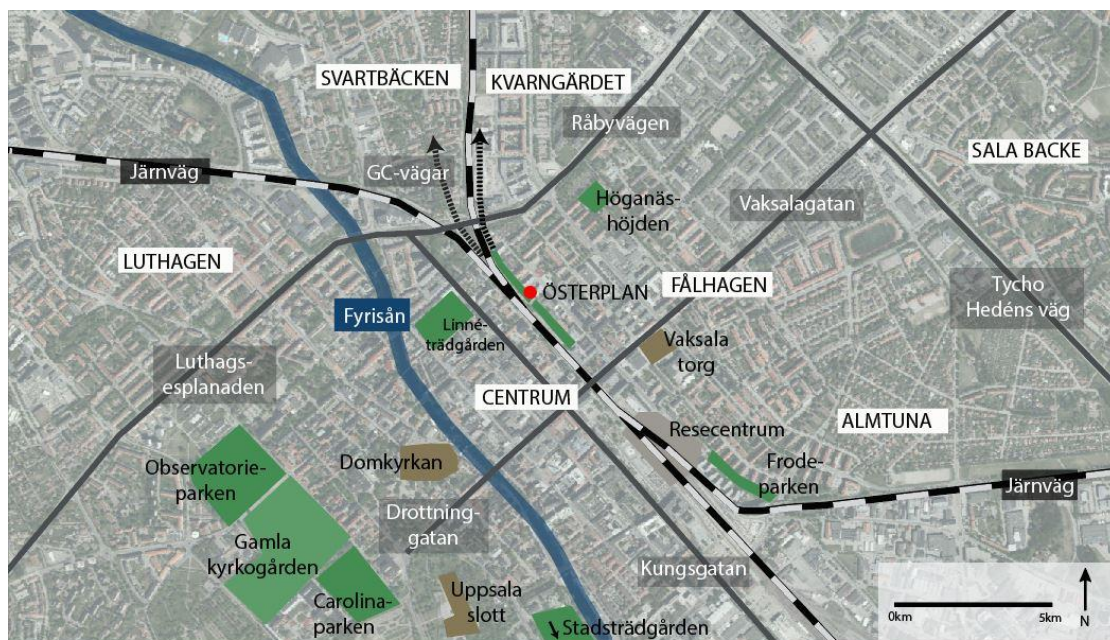
Temporär landskapsarkitektur på Österplan

Nedan presenteras resultatet av inventering och analys av Österplan. Sedan redovisas den valda platsen inom området för gestaltningen, baserat på platsspecifika förutsättningar kombinerat med faktorer från förstudien. Därefter ges en beskrivning av gestaltungsprocessen och till sist presenteras förslaget och hur resultatet från förstudien influerat gestaltningen.

Inventering och analys av Österplan

I detta avsnitt presentera inventering och analys uppdelat i kategorier. Det börjar i en översikt som presenterar Österplan i stort, följt av en inventering av den närmaste omgivningen och platsens strukturer. Sedan redovisas rörelsemönster på platsen, upplevelser och sol- och ljudförhållanden. Till sist en avslutande generell kommentar om platsens förutsättningar.

Översikt

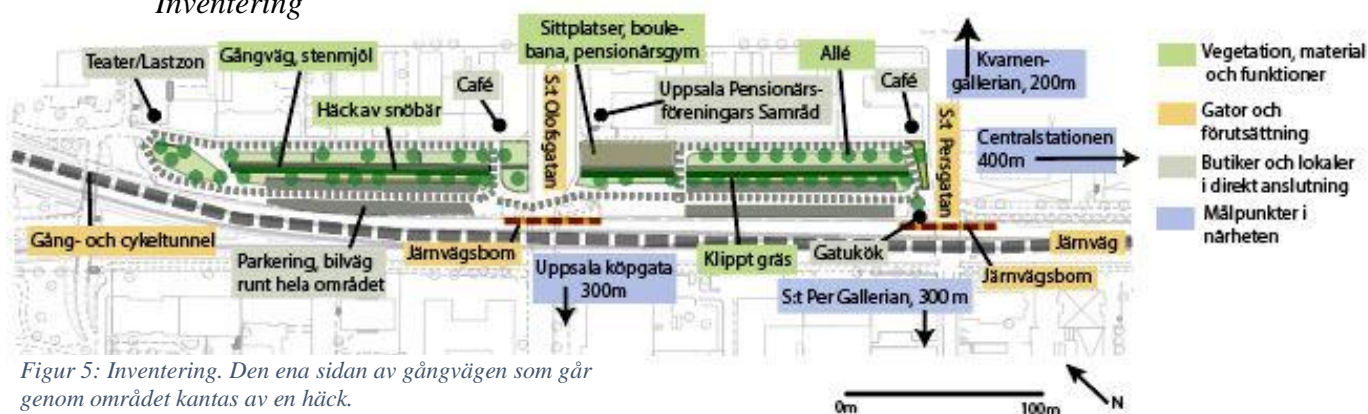

Figur 4: Översikt. Österplan har ett centralt läge i Uppsala. De närmsta parkerna är Höganäs-höjden och Linnéträdgården, varav den sistnämnda har begränsade öppettider.

Ortofot raster © Lantmäteriet.

Österplan är ett långsmalt parkstråk centralt beläget i Uppsala och sträcker sig parallellt med järnvägsspåret. Flera bostadskvarter finns i närheten och norrifrån finns gång- och cykelvägar i anslutning till platsen. Det centrala läget och målpunkter i omgivningen gör att många människor har närhet eller kan tänkas ha tillfällen att passera platsen. Parkstråket är drygt 400 meter långt men bryts på mitten av en bilväg.

Inventering

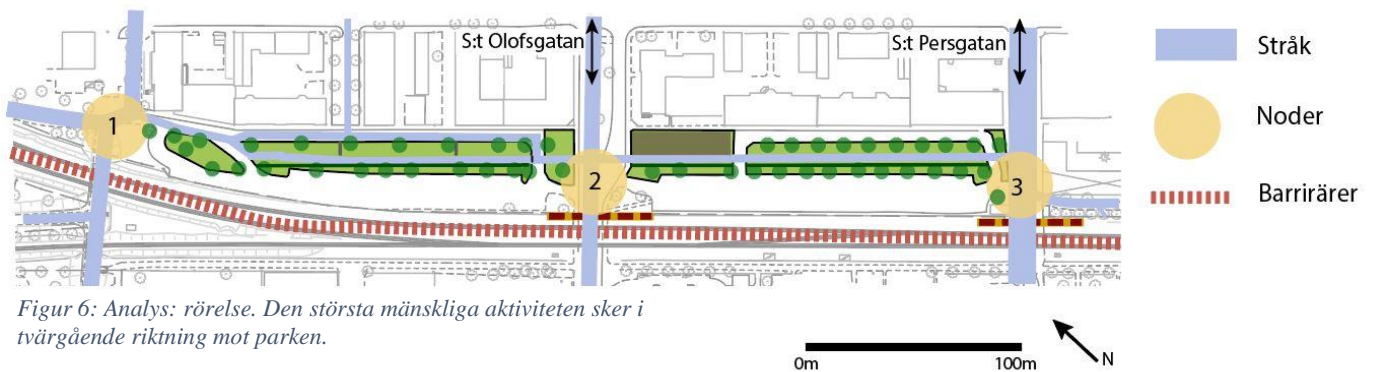

Figur 5: Inventering. Den ena sidan av gångvägen som går genom området kantas av en häck.

Platsen är ett grönt stråk som till största del är likartat i sin utformning. Grundstrukturen är en fullvuxen dubbelsidig allé, en gångväg i mitten och gräs i kanterna. Längs ena kanten finns en häck av snöbär som gränsar av mot parkeringen som finns längs med området. En avvikande företeelse är en plats med bänkar och bord, en bouleplan och ett pensionärsgym. Detta är precis utanför Uppsala Pensionärs-föreningars Samråd. Förutom detta finns ingen annan möblering som inbjuder till att stanna till på platsen.

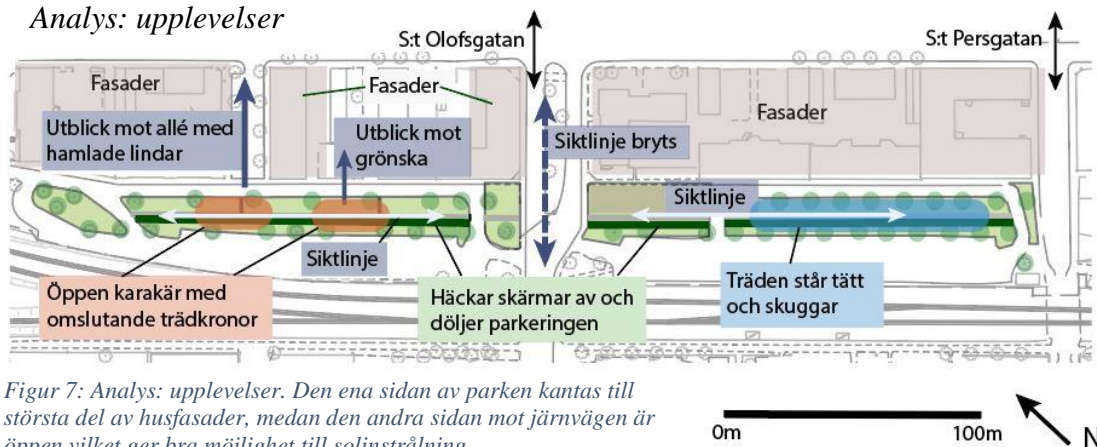
Analys: rörelse

Figur 6: Analys: rörelse. Den största mänskliga aktiviteten sker i tvärgående riktning mot parken.

Järnvägen utgör en barriär som begränsar möjligheten att ta sig in till parkstråket till tre entréer. Längs stråket rörde det sig vid platsbesöket ett fåtal människor medan aktiviteten i de tvärgående riktningarna var mer intensiv. Vid nod nummer ett korsar gång- och cykelvägar från tre håll och här är cykeltrafik det övervägande färsättet. Nod nummer två och tre är markerade där vägar korsar parkstråket och det finns järnvägsbommar. Dessa medför att trafiken stoppas med jämna mellanrum och därför skapas folksamlingar vid dessa platser. Här passerar både gående, cyklister och motorfordon.

Analys: upplevelser

Figur 7: Analys: upplevelser. Den ena sidan av parken kantas till största del av husfasader, medan den andra sidan mot järnvägen är öppen vilket ger bra möjlighet till solinstrålning.

Häcken som går längs ena sidan gångvägen fungerar som en avgränsning mot parkeringen och ger en omslutande känsla. Sikten mot järnvägen på denna sida är öppen och på håll syns byggnader. Mot den andra sidan vetter husfasader förutom vid två ställen där utblickar finns mot en bostadsgård och en allé. Träden bidrar med en slutenhet och ramar in platsen. Vid två ställen i den norra delen står träden glesare och det är mer öppet mellan trädkronorna. Detta skapar en känsla av rumslig avgränsning. En tydlig siktlinje går längs hela parken men denna bryts av S:t Olofsgatan.

Analys: sol och ljud

Platsens läge gör att solinstrålningen är god. Träden är stora och bidrar till att det finns både skuggiga och soliga platser. Vid analystillfället hördes fågelkvitter längs hela sträckan. Tågtrafiken är regelbunden och ljudet framträdande när de passerar. Trots det stadsnära läget är känslan lugn även om trafik och andra ljud från staden

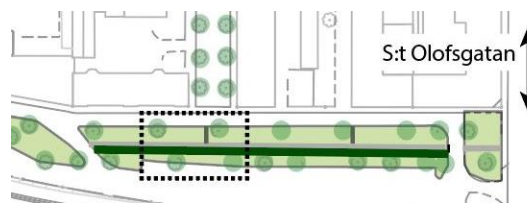
hörs. Den huvudsakliga trafiken som framträder kommer från St:Olofsgatan och S:t Persgatan och närmare dessa korsningar blir ljudet av trafik mer framträdande.

Avslutande kommentar

En styrka på platsen är de stora träden som utgör en ståtlig allé och det finns förutsättningar för både sol och skugga. Träden bidrar med en omslutande känsla och parkens långsmala form och tydliga riktning framåt förstärks av allén. Läget är centralt med flera målpunkter och närliggande bostadsområden som kan bidra med ett flöde av människor. Den smala formen ger en tydlig begränsning i gestaltningen och häcken längs ena sidan bidrar med en slutenhet, medan den andra sidan har nära kontakt mot vägen utanför vilket kan ge en utsatt känsla.

Val av plats inom Österplan

Den valda platsen har en öppen karaktär och träden står här glesare. Detta ger möjlighet till ett gott mikroklimat då platsens öppenhet ger större förutsättningar till solljus. Träden bidrar med en omslutande känsla som avgränsar platsen vilket gynnar den rumsliga

Figur 8: Det valda området är markerat. Platsen har utblick mot lindallén och goda möjligheter till sol och skugga.

kvaliteten. Vidare har platsen utblick mot grönska bestående av en hamlad lindallé vilket ger en visuell kvalitet som enligt förstudien kan attrahera besökare. Allén är ett stråk där människor rör sig vilket ger en intressant vy att överblicka. Ett gott ljudklimat lyfts i förstudien och påverkar förmågan att höra detaljer i omgivningen och föra konversationer, vilket är en avgörande faktor för kvaliteten i det offentliga rummet. Den valda platsen ligger en bra bit ifrån S:t Olofsgatan vilket är positivt för ljudklimatet. Detta var ytterligare en aspekt som påverkade valet och ljud från fåglar och andra människor får istället möjlighet att framträda vilket kan bidra med en positiv ljudmiljö.

Gestaltningprocessen

Förhållningssättet för gestaltningen var att utgå från platsens grundstruktur och skapa något som enkelt skulle kunna gå att föra dit och bort. Med inspiration från de studerade exemplen var en riktlinje att förslaget skulle vara lekfullt och uppseendeväckande och ha en tydlig karaktär, vilket enligt förstudien också underlättar läsbarheten. Det var viktigt att kunna erbjuda platser att sitta för att ge möjlighet till längre uppehåll. Enkla idéskisser i plan och i perspektiv på skisspapper gjordes för att prova tankar och idéer. En tidig idé som kändes genomförbar och tydlig var kuber i olika klara färger som skulle kunna inspirera till hopp och lek samtidigt som de kan erbjuda sittplatser i olika konstellationer. En föreställning om att dessa skulle kunna flyttas runt tillsammans med de klara färgerna ledde tankarna vidare till spelet *Tetris*. Parkens långa form förde tankarna

till en Tetrisplan och hur denna skulle kunna användas för att sprida ut tetrisinspirerade figurer för att involvera en större yta och leda in människor till parkstråket. Detta inspirerat av hur referensprojektet ”röda bågar” använder enkla medel för att uppmärksamma en stig och styra riktningen.

Figur 9: Illustrationen visar hur färgglada kuber ledde fram till idén om tetrisbrickor.

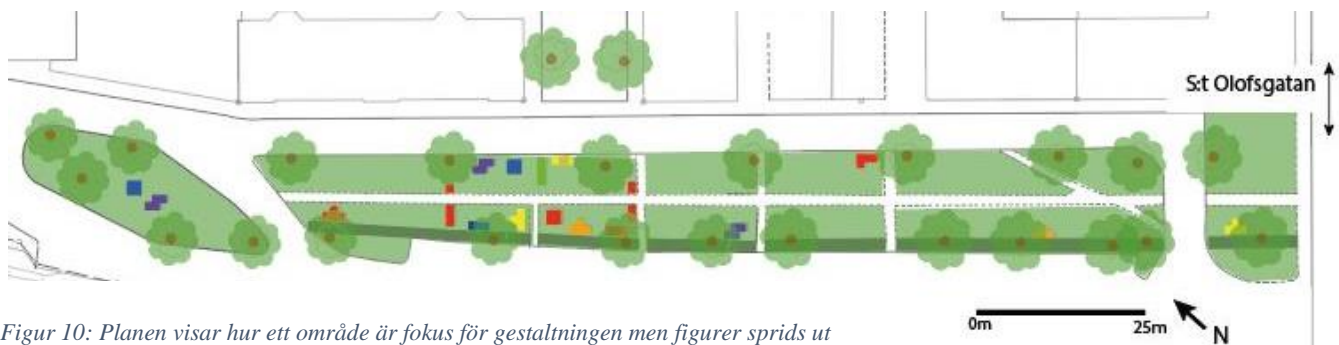
Beskrivning av förslaget

Förslaget bygger på block i olika färg inspirerade av spelet *Tetris*. De är i olika höjd och anpassade i nivåer för att de både ska fungera bra som sittplats och ge möjlighet till lek och klättring. De klara färgerna och distinkta formerna är en kontrast mot omgivningen och ger ett varierat intryck. Färger och mönster är enligt förstudien exempel på vad som kan verka stimulerande och bidra till ett intressant stadsrum. Några av blocken är försedda med högtalare som med ett knapptryck spelar upp ljud kopplat till spelet. Detta aktiverar ytterligare ett sinne och skapar även ett interaktivt moment vilket är positivt för möten mellan människor.

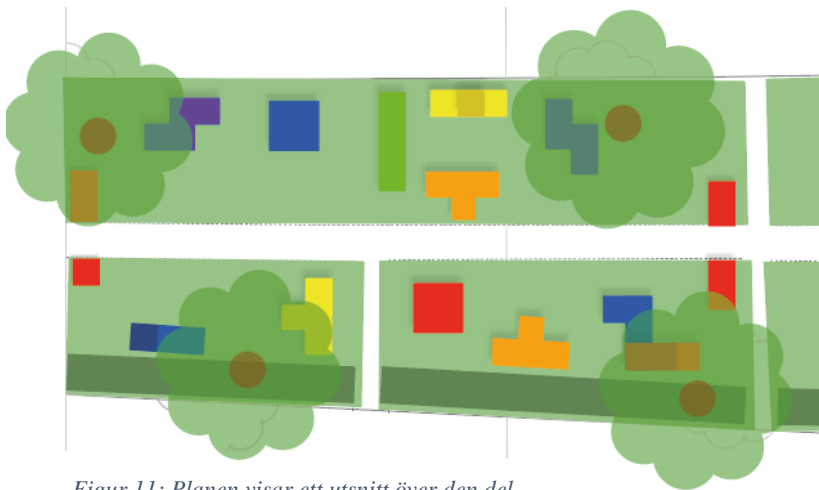
Sittplatser är en viktig förutsättning för att möjliggöra längre uppehåll i den offentliga miljön och placeringen av formerna ger varierade sittmöjligheter i både sol och i skugga av träden. Tetrisbrickornas uppbyggnad ger bra möjlighet till skapandet av talkscapes och det går att hitta sittplatser för att umgås i små och större sällskap, något som idag saknas på Österplan.

Platsen är smal och för att nyttja hela bredden och öka känslan av rumslig avgränsning är blocken placerade på båda sidor av gångvägen som löper genom stråket. Detta ger även möjlighet att sitta på båda sidorna vilket erbjuder besökare att välja en passande plats beroende på solens läge.

Gestaltningen är fokuserad till den valda platsen inom Österplan men längs övriga stråket fram till S:t Olofsgatan placeras block med cirka 25 meters avstånd. Detta för att leda in människor och väcka nyfikenhet, men även ge fler möjlighet till stopp längs stråket. Avståndet på 25 meter är den gräns då människor fortfarande kan uppfatta detaljer och ansiktsuttryck. De utspridda brickorna gör att den nya händelsen på platsen sträcker sig över en yta som är drygt 100 meter. Inom detta avstånd uppfattar människor varandra vilket är en förutsättning för passiva möten.

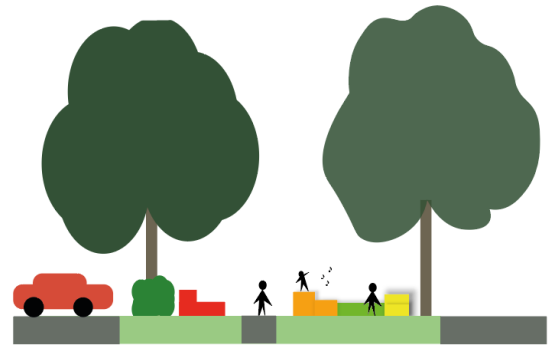

Figur 10: Planen visar hur ett område är fokus för gestaltningen men figurer sprids ut längs stråket för att väcka nyfikenhet och bidra med ytterligare sittplatser.

Figur 11: Planen visar ett utsnitt över den del som är fokus för gestaltningen.

0m 5m N

Figur 12: Tetrisformerna fungerar som sittplats och kan inspirera till lek.

Diskussion

Syftet med arbetet var att undersöka hur temporär landskapsarkitektur kan användas som ett medel för att bidra till ökad aktivitet på en plats som tidigare varit underutnyttjad. För att uppnå syftet ställde jag frågan 'vilken typ av temporär landskapsarkitektur kan användas för att bidra till ökad aktivitet och skapa möten mellan människor på Österplan i Uppsala?'. Frågan besvarades genom att applicera teorier från förstudien i ett gestaltungsförslag för Österplan. Gestaltningen genomförs inte och det går därför inte säkert att säga hur förslaget skulle påverka platsen, men med grund i förstudien och analysen av platsen kan frågan besvaras teoretiskt.

Resultatet kopplat till förstudien

De bidragande faktorerna som framkom i förstudien är till viss del konkreta medan andra är mer öppna för tolkning. Dessutom är det som tas upp i förstudien inte allomfattande och upplevelsen av det offentliga rummet är subjektiv. Många aspekter uppfylls i förslaget men avvägningar gjordes för att hitta en balans i gestaltningen. Känsla av slutenhet fås av den omgivande vegetationen och gestaltningens utformning bidrar till en rumslig avgränsning. Däremot kan man ifrågasätta om detta är tillräckligt eller om en känsla av utsatthet skulle upplevas mot den sida som inte har en avskiljande häck. Förslaget kunde ha utvecklats ytterligare för att uppnå en mer variationsrik miljö med högre detaljeringsnivå. Till exempel kunde planteringar med blommor bidra med visuella kvaliteter och doftupplevelser. Eftersom gestaltningen bygger på ett för många välkänt koncept kan människor påverkas genom att platsen får ett affektionsvärde, något som inte togs upp under förstudien.

Ljudmiljön togs hänsyn till genom att platsen ligger avskild från den närmsta trafikerade gatan men ljudet från tåg är framträdande över hela området när de

passerar. Detta gav tvivel för om valet av område är en lämplig plats att vistas på, men förstudien visar att ljud från tåg inte verkar lika störande som biltrafik och därför antas platsen fungera bra som rekreativ miljö.

Flera av de aspekter som framkom i förstudien beror på platsspecifika förutsättningar. Till exempel är möjlighet till sol, ljudmiljö och vy mot omgivningen viktiga delar som har inverkan på om människor väljer att vistas i det offentliga rummet eller inte. Detta är aspekter som inte går att påverka med ett temporärt tillägg och måste därför tas hänsyn till.

Referensprojekten var av betydelse då de gav en ökad förståelse för hur temporära projekt inom landskapsarkitektur kan vara utformade. Att ta del av tankarna bakom och varför de uppförts var inspirerande och bidrog till idéer inför skissandet. Att skriva ner sammanfattande punkter kring varje projekt hjälpte också att få igång tankarna inför gestaltningen.

Platsens påverkan på gestaltningen

En plats läge och förutsättningar har en betydande koppling till användandet. Platsen gav tydliga förutsättningar vilket påverkade gestaltningen. Den långsmala formen gav en begränsning och bidrar till att platsen används som stråk. Träden skapar dynamik och grönska till platsen vilket gjorde att gestaltningen inte fokuserade på att tillföra detta. Om platsen till exempel utgjorts av en stor öppen asfaltsyta hade mer fokus legat på att få in grönska och större växter som ger höjd och avgränsningar. Det blev väldigt tydligt att platsens utgångsläge har en stor betydelse även när man arbetar med temporär landskapsarkitektur och påverkade resultatet.

Inflytande av den temporära aspekten

Gestaltningen strävade efter att vara enkel och att det skulle gå att genomföra utan att påverka eller förändra platsens grundstruktur. Även om förslaget skulle kunna fungera som en permanent gestaltning påverkades resultatet av den temporära aspekten. Det gav en frihet i att skapa något karaktärsfullt och utstickande samtidigt som strukturen skulle hållas enkel. Fokus låg på att testa idéer och en temporär gestaltning har mer spelrum i och med den korta varaktigheten. Idéer renodlades för att gestaltningen skulle vara överskådlig och gå att genomföra och strävan efter en tydlig helhet var en effekt av det temporära förhållningssättet.

Den temporära aspekten bidrog även med en begränsning i att inte påverka och förändra platsens grundförutsättningar. Därför utgick gestaltningsarbetet till att skapa ett tillägg anpassat till platsens utgångsläge. Detta kan även vara fallet vid ett permanent projekt men det blev extra tydligt när något enkelt ska kunna tillföras för att sedan tas bort utan att påverka den fysiska platsen. Flera faktorer har samverkat och resultatet hade sett väldigt annorlunda ut om situationen från början hade varit att skapa en permanent gestaltning. Att ta till vara på dessa aspekter som påverkats av att gestaltningen var temporär kan vara ett sätt att ta sig an andra gestaltningsuppgifter och använda som metod och för att generera idéer.

Alternativa metoder

För att veta säkert hur detta projekt påverkar platsen skulle det krävs att gestaltningen uppförts. En alternativ metod hade varit att skapa en installation och sedan gjort observationer för att utvärdera dess påverkan. Ett annat tillvägagångssätt är att göra observationer på pågående projekt och sedan utvärderat dessa och dra slutsatser utifrån resultaten. Ett förhållningssätt i gestaltningsarbetet kunde ha varit att arbeta med färdiga strukturer som till exempel lastpallar eller återanvändbart material och skapat en gestaltning utifrån det. Det hade förenklats ett eventuellt uppförande och gett ett annat utgångsläge för gestaltningsarbetet, vilket hade påverkat arbetsprocessen och resultatet.

Avslutning och vidare frågeställningar

Det finns mycket forskning om vad som påverkar upplevelse och aktivitet i det offentliga rummet men inte lika mycket om användandet av temporär landskapsarkitektur. Det skulle vara intressant att undersöka hur temporär landskapsarkitektur kan användas för att prova lösningar riktade till en specifik målgrupp. Det skulle även vara intressant att undersöka hur temporära lösningar kan nyttjas som arbetsmetod för att testa projekt i skala ett till ett innan de uppförs, för att utvärdera och förändra resultatet i samråd med brukare. En annan fråga att undersöka vidare är hur temporär landskapsarkitektur kan användas för att utveckla ytor som väntar på att exploateras, i syfte att utnyttja platsen på ett tidseffektivt sätt och inte vänta tills den permanenta förändringen äger rum.

Temporära lösningar är ingen ursäkt för att inte utveckla väl fungerande offentliga platser, men det kan vara ett komplement som bidrar till en mer innehållsrik och flexibel stad. Temporär användning var för mig ett utforskat område och arbetet har gett ett nytt sätt att tänka kring landskapsarkitektur. Arbetet har gett mig kunskap om vad som är viktigt för upplevelsen av offentliga rum och detta är värdefullt i alla typer av projekt och något jag kommer ta med mig och ha nytta av.

Referenser

- Balmori, Diana, (2009). Landscape and urban design. *The garden that climbs the stairs*. Tillgänglig: <http://www.balmori.com/portfolio/the-garden-that-climbs-the-stairs> [2018-05-30].
- Balmori, D. & Conan, M. (2010). *A landscape manifesto*. New Haven: Yale University Press.
- Banerjee, T. (2001). The future of public space: beyond invented streets and reinvented places. *Journal of the American Planning Association*, vol. 67, ss. 9-24.
- Bishop, P. & Williams, L. (2012). *The Temporary City*. New York: Routledge
- Boverket. (2010). *Socialt hållbar stadsutveckling – en kunskapsöversikt*. Regeringsuppdrag: IJ2009/1746/IU. Tillgänglig: <http://www.boverket.se/OmBoverket/Webbokhandel/Publikationer/2010/Socialt-hallbar-stadsutveckling/> [2018-14-04].
- Cerwén, Gunnar (2010) *Dirigera stadens orkester*. Movium bulletinen. Nr 1-2 s. 1-16
- Cerwén, Gunnar (2011). Hur låter staden? Om platsspecifik ljudkonst i det urbana rummet. I: Mossberg, F (red). *Ljudmiljö, hälsa och stadsbyggnad: texter från ett tvärvetenskapligt symposium den 7 maj 2010 arrangerat av Ljudmiljöcentrum vid Lunds universitet i samarbete med SLU Alnarp*. Lund: Ljudmiljöcentrum vid Lunds universitet. Tillgänglig: https://www.researchgate.net/publication/311984018_Ljudmiljo_halsa_och_stadsbyggnad [2018-06-26].
- Dahlin, Å. (2017). *Staden där vi möts: Arkitektur och kultur i det offentliga rummet: delrapport från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm*. Tillgänglig: [file:///C:/Users/PC/Downloads/Delrapport_Boende%20och%20stadsmilj%C3%B6_KSHS_VT_2016_Staden%20d%C3%A4r%20vi%20m%C3%B6ts%20\(5\).pdf](file:///C:/Users/PC/Downloads/Delrapport_Boende%20och%20stadsmilj%C3%B6_KSHS_VT_2016_Staden%20d%C3%A4r%20vi%20m%C3%B6ts%20(5).pdf) [2018-05-15].
- Gehl, Jan (2006). *Life between buildings: using public space*. 6. ed. København: The Danish Architectural Press.
- Gehl, Jan (2010). *Cities for people*. Washington: Island Press
- karres+brands. (2016). *karres + brands Builds Temporary Park in Fosnavåg*. Tillgänglig: <http://www.karresenbrands.nl/news/karres-brands-builds-temporary-park-in-fosnavag> [2018-05-30].
- Keyzer, K (2012). Häng med i tiden! *Tidningen trä*, no. 3, s. 9. Tillgänglig: http://www.woodarchitecture.se/MediaBinaryLoader.axd?MediaArchive_FileID=8416882d-fc1e4110-ade3cb056e8135df&FileName=Tr%C3%A4%2C+2012%2C+Nr+3.pdf [2018-04-27].
- Mayo, James M. (2009). Temporary landscapes. *Journal of Architectural and Planning Research*, vol. 26:2, ss. 124-135
- Mehta, V. (2014). Evaluating Public Space. *Journal of Urban Design*, vol. 19, no. 1, ss. 53-88.
- Montgomery, J. (1995). Animation: a plea for activity in urban spaces. *Urban Design Quarterly*, vol 53, ss. 15-17.
- Montgomery, J. (1998). Making a City: Urbanity, Vitality and Urban Design. *Journal of Urban Design*, vol. 3, ss. 93-116.
- Nilsson, Mats E. & Berglund, Birgitta (2005). *Upplevd ljudmiljö i stadsnära grönområden och stadsparkar: delrapport i ett samarbetsprojekt*. Stockholm: Naturvårdsverket. Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-5442-2.pdf> [2018-05-15].

- Persson, Yvonne. 2016. Mystiska bågar var inget båg. *Hallandsposten*. 28 oktober. Tillgänglig: <http://www.hallandsposten.se/nyheter/halmstad/mystiska-b%C3%A5gar-var-inget-b%C3%A5g-1.3897497> [2018-05-15].
- Schaller, S & Guinand, S (2018) Pop-up landscapes: a new trigger to push up land value?, *Urban Geography*, vol. 39, No.1, ss. 54-74.
- Simoes Aelbrecht, P.L. (2016). 'Fourth places': the Contemporary Public Settings for Informal Social Interaction among Strangers. *Journal of Urban Design*, vol. 21, No.1, ss. 124-152.
- Tham, K. (2001). Stadens ordning, stadens lust. I: Dalman, E. (red). *Tänk: 21 inlägg om framtidens städer*. Stockholm: Ordfront.
- Uppsala Kommun (2014). *Detaljplan för S:t Olofsgatans planskilda järnvägs korsning*, Diarienummer PBN 2012–20105. Tillgänglig: <https://bygg.uppsala.se/globalassets/uppsala-vaxer/dokument/planskilda-korsningar/planhandling-st-olofsgatan.pdf> [2018-04-26].
- Uppsala kommun (2016) *Översiktsplan 2016 för Uppsala kommun*. Tillgänglig: <https://www.uppsala.se/contentassets/7d682210066f491ba5236651b03f253e/op-2016-del-a-huvudhandling.pdf> [2018-04-15]
- Uppsala kommun (2018). *Karta över Uppsala kommun*. Tillgänglig: <https://www.uppsala.se/boende-och-trafik/kartor-och-statistik/karta-over-uppsala-kommun/> [2018-04-13].
- Urbanowicz, K. & Nyka, L., 2016. Media architecture and interactive art installations stimulating human involvement and activities in public spaces. *CBU International Conference Proceedings*, vol. 4, ss. 591–596.
- Whyte, William Hollingsworth (1980). *The social life of small urban spaces*. Washington, D.C.: The Conservation Foundation.
- Zimm, Malin (2016). *Tillfällig arkitektur ger plats för kultur*. Stockholms stad, kulturförvaltningen. Tillgänglig: [file:///C:/Users/PC/Downloads/Tillfallig%20arkitektur%20ger%20plats%20f%C3%B6r%20kultur%20bilaga%201%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/PC/Downloads/Tillfallig%20arkitektur%20ger%20plats%20f%C3%B6r%20kultur%20bilaga%201%20(4).pdf) [2018-05-15].